

TAITAJAT:

KÄSITYÖLÄISET

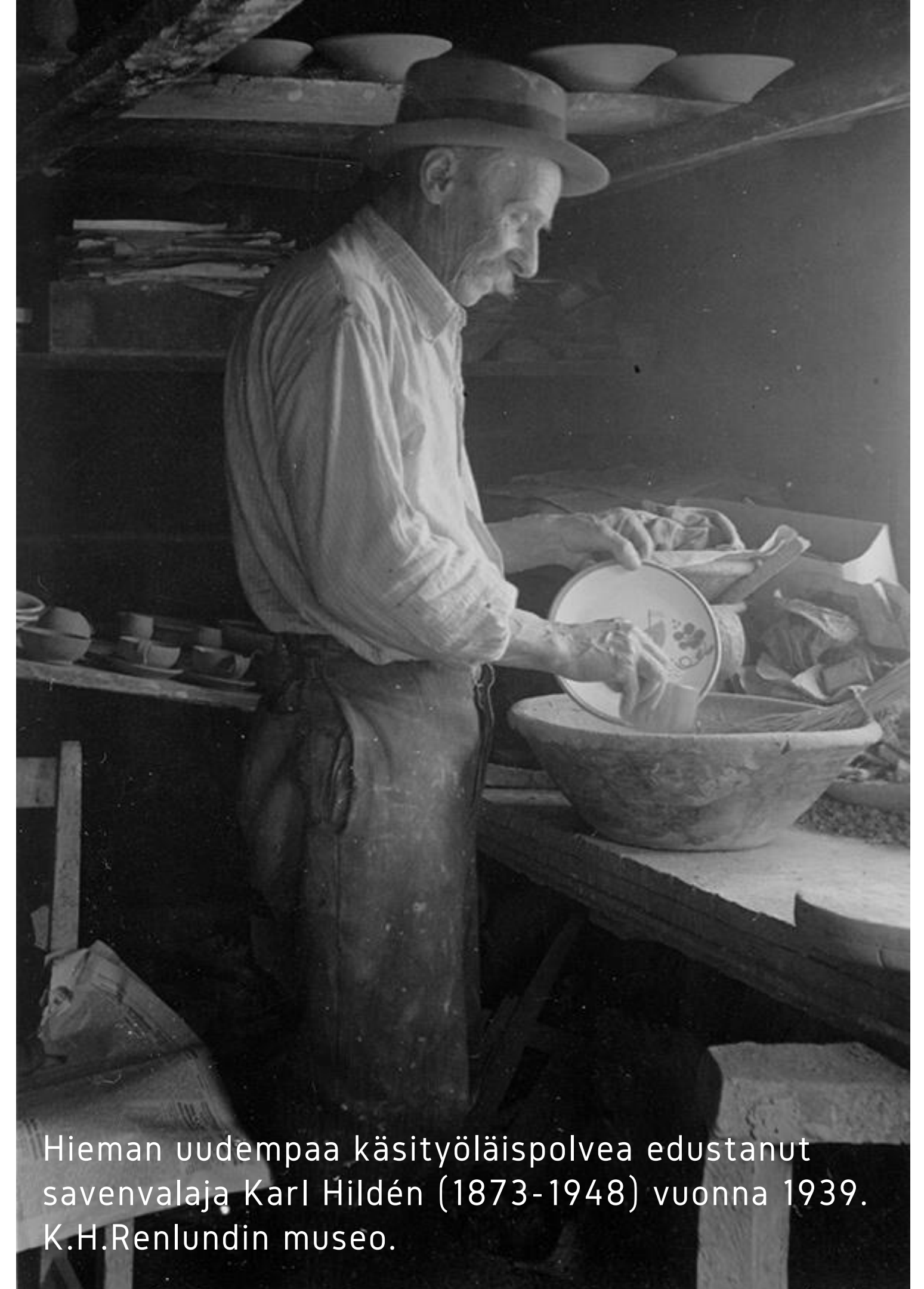

Karl Hildénin työvälineitä 1939. K.H.Renlundin museo.

Sääty-yhteiskunnan aikana käsityöläiset kuuluivat porvariluokkaan ja heidän tuli hakea porvarinoikeuksia kaupungin maistraatilta ja porvaristolta. Kaupunkilain mukaan ehtona porvariksi pääsemiseksi oli moitteeton elämä, kolmen markan suuruisesti arvioitu varallisuus sekä tarkoitus harjoittaa porvarillista elinkeinoa – kaupankäyntiä tai käsityöammattia. Porvarinoikeuden omaavien porvariensa lisäksi kaupungissa oli toisinaan käsityöläisiä, jotka kaupunki otti lyhyemmäksi ajaksi saadakseen selville, olivatko he soveliaita ja oliko heillä toimeentulomahdollisuuksia kaupungissa.

Karl Hildénin tekemä maljakko, K.H.Renlundin museo.

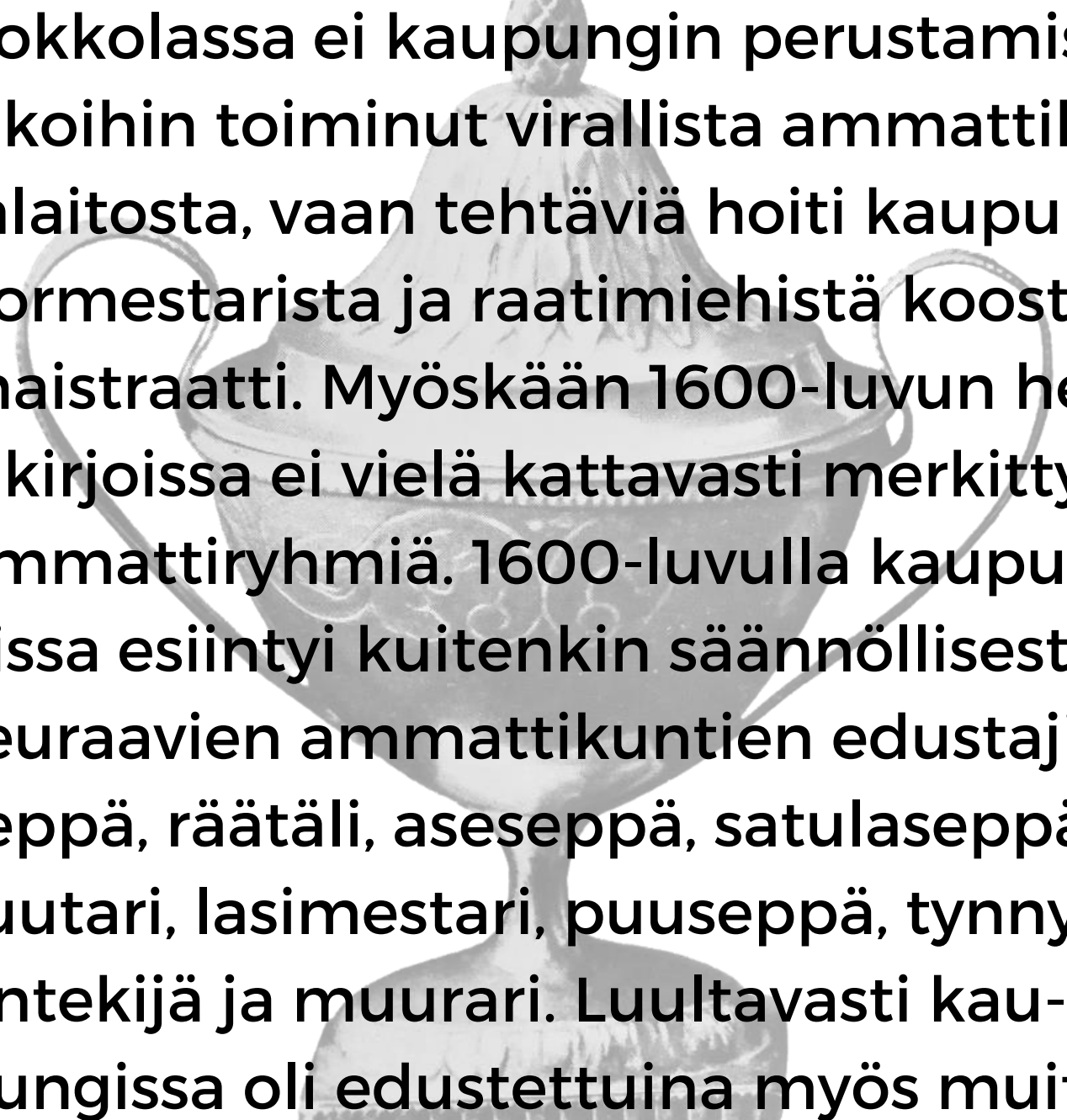
Hieman uudempaa käsityöläispolvea edustanut savenvalaja Karl Hildén (1873-1948) vuonna 1939. K.H.Renlundin museo.

Porvarioikeuksien lisäksi useissa eurooppalaisissa kaupungeissa toimi keskiajalta alkaen ammattikuntalaitos, joka Ruotsissa sai järjestyneemmän muodon 1600-luvun alkupuoliskolla. Ammattikuntalaitoksessa käsityöläisammateissa saivat toimia vain tietyn ammatin harjoittajien virallisen yhdistyksen, ammattikunnan jäsenet. Ammattikuntalaitos toimi osassa Suomen kaupunkeja vuoteen 1868, jolloin asetus elinkeinonvapaudesta lakkautti ammattikunnat.

Jokaisella käsityöläisammattiryhmällä oli oma ammattikunta kaupungissa. Ammattikunta valvoi käsityöläismestarien työn laatua, avusti hädänalaisia ammattiveljiä ja käsitteli ammattikunnan jäsenten välisiä riita-asioita. Ammattikunta valvoi myös, ettei kaupungissa harjoitettu laittomasti käsityöammatteja.

Kokkolalaisen Michel Chorinin valmistama nuuskarasia vuodelta 1784. Turun museokeskus. CC BY-ND 4.0

Kokkolassa ei kaupungin perustamisen aikoihin toiminut virallista ammattikuntalaitosta, vaan tehtäviä hoiti kaupungin pormestarista ja raatimiehistä koostuva maistraatti. Myöskään 1600-luvun henkikirjoissa ei vielä kattavasti merkitty ammattiryhmiä. 1600-luvulla kaupungissa esiintyi kuitenkin säännöllisesti seuraavien ammattikuntien edustajia: seppä, räätäli, aseseppä, satulaseppä, suutari, lasimestari, puuseppä, tynnyrintekijä ja muurari. Luultavasti kaupungissa oli edustettuina myös muita

käsityöläisiä kuten kultaseppä, hatuntekijä, ruukuntekijä, maalari, vaskiseppä, nahkuri ja sorvari. Käsityöläisammattiin voitaneen rinnastaa myös kalastajat, ahtaajat ja terväräkärit, kestikievarin pitäjät ja ajurit sekä päällysmiehet. Myöskään laivanrakentajat eivät kuuluneet virallisen ammattikuntalaitoksen piiriin. Niitä mitä ilmeisimmin rakensivat alueen talonpojat lisäansioinaan, olivathan he jo vanhastaan harjoittaneet merenkulkua ja kaupankäyntiä Tukholmaan saakka.

Isonvihan (1714–1721) jälkeinen taantuma hidasti ammattikuntien järjestäytymistä, sillä useista ammattikäsiyöläisistä oli pulaa. Niinpä kaupunkiin pyrittiin houkuttelemaan ammattitaitoisia ihmisiä, kunhan heidän vain uskottiin pystyvän elantonsa käsiyöllä saamaan. Monet kaupunkiin porvari-oikeuksia hakevat käsiyöläiset olivat saaneet koulutusta muualla ja tulivat oppikirjeen kanssa hakemaan oikeutta ammattinsa harjoittamiseen. Vaikka suurin osa käsiyöläisistä tuli kaupunkiin lähiseuduilta, tuli osa Tukholmasta tai ulkomailta, kuten saksilainen puuseppä Johan Kyntzell.

Ensimmäisenä Kokkolassa perustettiin suutareiden ammattikunta vuonna 1781.

Sutareiden ammattikunnan sinetti. Kokkolan kotiseutuarkisto.

1770-luvulla Kokkolassa
esiintyneitä
käsiyöläisammatteja:

KULTASEPPÄ
NAHKURI
KUPARISEPPÄ
LASIMESTARI
MAALARI
PERUUKINTEKIJÄ
HATUNTEKIJÄ
PUUSEPPÄ
KÖYDENPUNOJA
HEVOSENKENGITTÄJÄ
KÄSINTAKOJA
SUUTARI
RÄÄTÄLI
PELLAVANKUTOJA
SATULASEPPÄ
KIRJANSITOJA
SORVARI
RUUKUNTEKIJÄ

Vuonna 1871 Kokkolassa
esiintyneitä
käsiyöammatteja:

VÄRJÄRI
HOPEA- JA KULTASEPPÄ
KELLOSEPPÄ
NAHKURI
SUUTARI
RÄÄTÄLI
HATUNTEKIJÄ
SEPPÄ
KUPARISEPPÄ
SATULASEPPÄ
PUUSEPPÄ
KAAKELINTEKIJÄ
KIRJANSITOJA
LEIPURI
MAALARI
LASIMESTARI

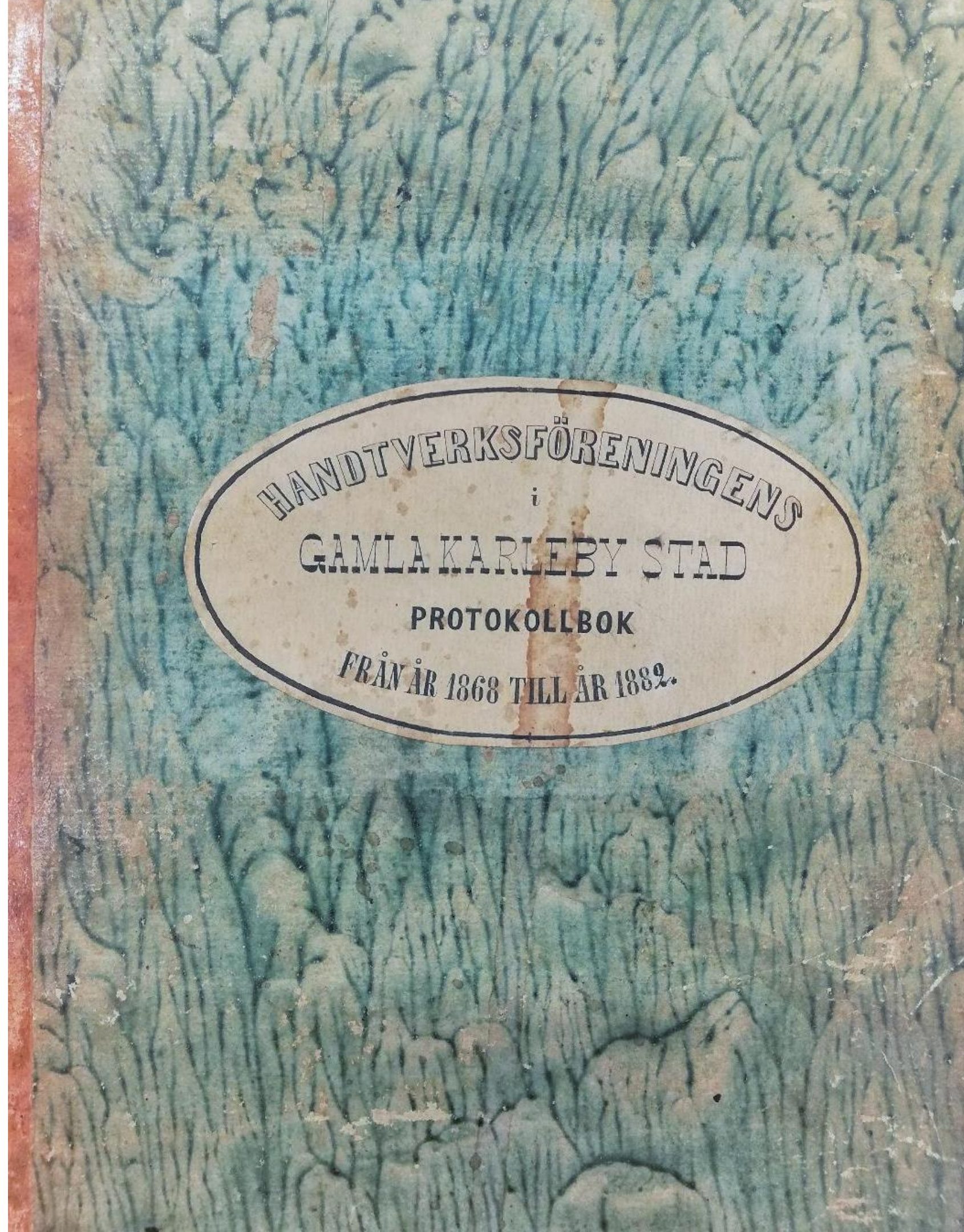

1800-luvulla käsityöläisten määrä kasvoi kaupungissa ja 1850-luvulla heitä oli jo 50. Myös uusia ammattikuntia perustettiin: hatuntekijät ja räätälit (1813), köydenpunoajat (1815) ja sepät (1826).

Ammattikuntajärjestelmä lakkautettiin 1868 ja sen jälkeen käsityöammatin harjoittajat liittyivät käsityöläisyhdistykseen.

Kokkolan Käsityöläisyhdistyksen sinetti (Kokkolan kotiseutuarkisto) ja pöytäkirja (K.H.Renlundin museo).

Lähteet:

- Borg, Tyra 1935: Guld- och silversmeder i Finland
- Hantverkare i Gamlakarleby stad 1620–1910. Vi Neristassbor rf.
- Jutikkala, Eino & Mäkinen, Marjatta 1990. Kokkola – Gamlakarleby. Scandinavian Atlas od Historic Towns. New Series No.1.
- Kokkolan kaupungin historia, osa 2
- Turun museokeskus, Finna, kuvat CC BY-ND 4.0

K.H.Renlundin museo